

Latweefchu Nwises.

Nr augstas Gewefchanas = Rummissiones sinu un nowehlefchanu.

Nr. 22. Zettortdeenâ 29tâ Meiija 1830.

Zelgawa 28tâ Meiija.

Lihds 22tru Meiija pee Nihgas ohsta 402 kuggi bij abraufufchi un 164 isgahjufchi.

Diwi teizami wihri.

Kad kahdam labba derriga leeta irr, tad to labpraht arri jitteem rahda, lai lihds preezajahs un to teiz. Kam tad man ne buhtu arriidsan rahdiht diwi teizamus wihrus, fo sinnu, lai zitti lihds ar manniin par teem preezajahs. Gohdigs fainneeks no Krihzburges laudim, ar wahrdu Ruffula Zahnis, no Nihges us mahjahm braukdams, samanna frohgâ kur bij pahrgullejis, ka winnam suddis mazzinsch ar wiffu naudu. Nere warredams sinnah, woi tas scham pa zellu brauzoht iskrittis woi frohgâ suddis un panemts tappis, winsch par to gan scheloejes frohgâ un daudseem fuhdsejis, skummigi aisbrauz. Pa tam weens gohdigs fainneeks, no muhsu Lindes pagasta, ar wahrdu Skabhena Zahnis, kalleis, fo femm deenahm pasihstu, kâ labbi mahzitu, tiz zigu wihru, un ihstu gohda-lohzecku sawas draudses, us Nihgu eedams ar wesumu, eeraug ne wiffai tahli no pilsehtas, maffu us zellu. Winsch to pazelt, un mannidams ka nauda eekschâ, glabba pee sewis, dohmadams sawâ prahtâ: gan atfaufsees kam peederr. Un tâ arri bij; jo Skabhens ne bij slehpis, ka naudas maffu atraddis. Zitti Krihzburgeeschi, kas Nihgâ isdsirdejuschi, ka weens Lindeets naudas maffu atraddis, aiseet us Skabhens namneeku, un prassa: woi schè tas wihrs kas naudu atraddis us zellu? Skabhens ne leedsahs, bet salka: ka tas pats effus. Nu schee prassa lai scheem atdohd, winnu draugam, Ruffela Zahnam peederroht schis maks kas tam iskrittis us zellu, un gribb lai

falka: zif naudas tas atraddis. To nesinnu, atfalka Skabhens, jo pats wehl ne esnu to mazzinu attaisijis wallam nei naudu skaitijis, par to ka man ne peederr; bet ja juhfu walloda taifna, paschi tad labbi sinnafeet, zif maffâ bijis; un to pareisi teifufchi, tudal dabbusfeet sawu naudu. Prassitaji atbild: 13 rubbuli maffâ bijufchi, kas Ruffulam suddis. Wisseem redsoht iswelk nu Skabhens to sweschu maffu no kabbatas, un namneeks un dauds zitti skaita lihds ar winnu. Pareisi, un us mats! 13 rubli, — Schè jums brahli nauda un maks, salka mans Skabhens, nemneet to wesseli, un atdohdeet sawam draugam, un wehl labbu deenu lihds no mannas puffes. Gohdigi Krihzburgeeschi panem rubbuli no schahs naudas, un dohd to kallejiam paschi no labba prahta, par atraddibu. Schis to nezerreis ne prassijis ihsti negribb scho rubli nemt, bet bij janem. Un nu schi leeta pagallam. Tâ gan dohmast mihlais lassitais, bet wehl nebij pagallam. 28tâ Merza m. deenâ schi gabda es dabuju no Krihzburges zeeniga mahzitaja (Ziling wahrâ) grahmatu, kur winsch man tâ raksta: „Schis pats Ruffula Zahnis, winna draudses lohzeckis, irr Unguramuischas basnizâ*) pee winna peegahjis; un papreeksch stahstijis kâ winnam gahjis ar sa-

*) Ungura muischas basniza (wahziffi: Lemehnen), irr weena no tahm trim Luttera basnizahm, kas pee leelas Krihzburges muischas peederr, un fo tas zeenigs dsimtskungs kam taggad peederr, it janki lizzis no muhra usduhweht, lihds ka abbas zittas, ir ar ehrzelehm apdahwinajis, sew, un wiffai sawai augstai zilts par paleekamu peeninnu un slawu.

wu naudu, un ka tam lohti gribboht Skahbenes Jahnam sawu pateizigu firidi wiffieem dsiridoht rahdiht, ir winsch gauſchi luhdsis, lai zeenigs mahzitais aisrakſta us Birsgalles mahzitaju, un ſcho luhgdans luhdsiht, winsch gribbetu ſawâ baſnižâ us leeldeenas ſwehtkeem par Skahbenes Jahni it ſpehziggi Deewu luhgt, tam paldeews ſazziht, un ſcha wahrâ tam wiſſu labbu wehleht no ſchehliga Deewa.“ — Sawu Skahbeni papreeſch labbi iſklaufijis par ſcho leetu, eſmu to nu arridsan paſchôs pirms ſwehtkôs, labpraht un it no wiſſas ſirds darrijis, un prohti tâ, ka tas abbeem gohdigeem wiſreem par labbu ſlawu bij, un draudſei par jauku mahzibu. Jo woi naw teefa? Ne wiſſur aplam reds tahdu taiſnu, kaſ atrafu naudu ne zeen kâ laimes dahwanu, ko warr paturreht un ſleht, bet kaſ to labpraht un tudal atdoht bes teepſchanas, kâ Lindes Skahbena kalleis Jahnis; — un kaſun jo maſ tahdu gohdigu paſaulê, kam tahda miſliga un lohti pateiziga, kriſtiga ſirds, kâ Krihzbürges Ruſſul Jahnam. Tab: abbi Gohdas Jahni! abbi teizami wiſri!

Schulz,
Birsgalles mahzitais.

Stahſti no Kreewu-tautas un walſſs.

(Skattees Nr. 21.)

Pehz tahs nahze

Dhtrais Pehteris, ta Alleſjea dehlz, kaſ 1718 nomirris bij. Tas wehl bija behrns, un Mentschifows winna wahrâ waldbiht eſahze. Jaunais Pehteris zittu leelungu, Dolgoruki wahrâ, wairak miſleja; warren Mentschifows kritte un tappe us Sibiriju noſubtihts, fur tas nabbadſibâ nomirre, kaſ ſawu meitu jau bija ar Keiſaru ſalihdſis, bet arri Dolgoruki nedabbuja ilgi preezatees, jo Keiſars 1730, ne wehl trihs gaddus waldbiis, 15 gaddus wezs, paſkâs mirre. Nu tappe Kurſemmes leelunga atraitne, leela Pehtera brahla Jhwana meita,

Anne, par Kreewu walbineezi. Ta walbija 10 gaddus, un ſawas walſſs gohdu ar gudribu un ſtîpru rohku kâ patwalbineeze uſturreja un

fohpe. Winnas paligs bij Ernſts Jahnis Bihrons, ko winna gandrihs par Kurſemmes leelungu zehle bet kaſ Pehterburgâ palikke. Wiſſi tee, kaſ appaſch nelaiſka jauna Keiſara ſawu paſchu labbumu par dauds fohpuſchi bij, tappe bahrgi ſohditi. Pohlôs tobrihd bija ſchkeſchana, ſehuna iſwehleſchanas pehz. Kreewu-Keiſerene ſuhtija ſawus karru-ſpehkus, Sakschu leelungam par paligu, to us Pohlû kehnina-trohni ſehdinaja, un ſtîpru Danſku panehme, winnas pulki arri lihds Wahzſemmi gahje, prett Pranzuſcheem kaudamees, bet wiſſi ſchee karrî drihs beidses. Leelaſ karsch bija ar Turkeem; no 1736 lihds 1739. Kreewu Weidmarſchallis Minniks wahrâ, Turkeem Uſowu, Diſchakowu, Kotschinu un Moldawas-ſemmi atnehme, un tohs daſchâ kaufchana ittin lohti paſemmoja. Kreeweem palihdſeja ſawâ puſſê Keemſch-Keiſars, jeb Wahzu-Keiſars.

Bet tam tik labbi negahje, jo tas atkal no Turkeem tappe dikti ſpaidihts. Kad tas nu ahtri un us 27 gaddeem meeru berreja, tad Keiſerene Anne 1739 arri likke karram ſtahtees, un ſchinni reiſe Turkeem wiſſu atdewe, ko tee bij paſpehlejufchi. Gan drihs pehz, 1740, patti arri nomirre, 46 gaddus wezza buhdama. Pehz winnas noteiſſchanas tappe winnas mahſes meitas dehlz,

Jhwans, par Keiſeru; tas bija behrns, tanni paſchâ gaddâ dſummiſ. Tapehz arri bija Kurſemmes leelungam, Bihronam uswehlehts, lai jauna Keiſera wahrâ waldbitu. Bet ne zik ilgi, tad Bihrons no ſawas augſtas buhſchanas kritte, un us Sibiriju tappe ſubtihts; ar Minnikâ paligu, jauna Keiſera mahte, Anne wahrâ patti pahrwaldiſchamu usnehme; bet ir ſchis padohms nebija paſtahwigs, jo

Elisabete, leela Pehtera un Kattrihnes meehiga meita, patti waldbiſchamu usnehme, un Moſkawâ frohnetâ 20 gaddus Kreewu-Keiſerene bija. Pahrwaldneeze Anne, ar ſawu laulatu draugu un jaunu dehlû waldbiſchamu atdewuſchi zittas mahju-weetas dabbuja, fur meerâ nomirre; bet ſpehzigis Minniks tappe ar ſaweem draugeem us Sibiriju ſubtihts. Keiſerene Elisabete

atrabde karru ar Sweedeem, kas Jhwana laikā bij zehlees. Kreewi schinni karrā atkal tā uswarreja, ka wiffa Pinnu semme winnu rohkās fritte; tomehr tanni meerā, kas Ubo pilsfata 1743 derrehts tappe, Keiserene gan drihs wiffu ardewe, un tikkai masu gabbalinu par few paturreja. Winna's karraspehki dabbuta weenreif Wahzjemmes widdū rahditees, bet tur ilgi nepalikke. Winna's laikā 1756 zehlehs tas karsch, kas septinu gaddu karsch nosaukts tohy, starp Pruhshu=Kehnina un Neemsch=Keisera. Pruhshu=Kehniensch bija tobrihd tas tohti islawehts, gudris, un firdigs Wridriks ar peewahrdu leelais, kas masu semmi turredams prett feschem warreneem enaidneekem grubtu karru tā iswedde, ka winsch neko nepaspehjea. Urriidjan Kreewu = Keiserene sawu spehku prett scho Kehnienu isfuhitija. Schi karrā eesahkunā tas notikke, ka Kreewi zaur Kursemmi us Pruhschem gabje, un wesselu seemu Kursemmē kohrteli turreja. Pruhshu semmi lihds ar Kensbergu drihs panehme Kreewi, un us paschu Wahzjemmi tappe. Tē wiswairak dāwi leelās batallēs kawahs. Pirmā, pee Zorndorpes, Kreewi paspehjea, bet ohtrā, pee Kuhnersdorpes Kreewi uswinneja; tee arri Pruhshu=Kehniina galwas-pilsatu, Berlihu, us ihfu laikū rohkā dabbuta, un leelu Prizzi kas zaur karrā-garxmu jau stipri iswahrdis bija, teescham buhtu pahrspehjuschi, ja tam pa laimi Keiserene Elisabete 52 gaddus wezza, ne buhtu 1762 mirruti. Schi Keiserene tappe tā laipniga sankta; jowinna nahwes-strahpes nozehle, un no winna's laika lihds scho deenu Kreewu-semme tee, kas nahwi pelnijaschi, tohy affi pee meefas strahpeti un us Sibiriju nosuhititi. Winna jau senn sawas wezzakas mahfas Annas (kas bija Olsteina Erzogam isprezzeta) dehu, ar wahrdu Kahlis Pehters Ulriks bija par trohna mantineeku noteikust. Schis bija Kreewu-tizzibu usnehmis un weenu Wahzu prinzeffi prezzejis, kas to wahrdu: Kattrihne peenehme. Kad nu Elisabete mirre, tad tas pats prinzis,

Pehteris, ar peewahrdu trescharis par Keisaru tappe. Tas bija leela Pehtera meitasdehls, un Pruhshu=Kehniina leelais draugs.

Zapehz fuhitija winsch saweem generaleem tuhliht sinu, lai atpakkal nahktu, un zaur to tappe Pruhshu=Kehniensch no pohsta paglabhts. Keisars tam wehl fohlija par paligu nahkt, un us karru prett Dahneem taitshahs; ja tikkai winna waldischanas laiks nebuhtu tik ihfs bijis. Gan winsch Kursemmes Leelungu Bihronu, wezzu Wimmiku, tā dauds zittus angstus fungus no Sibirijas likke pahreet, un winna prahts bija, wehl daschu labbu leetu sawā walsti eezelt; bet winsch pehz galla par labbaku atrabde, waldischanaif atfazziht, un meerā dsihwoht. Zapehz winsch 1762 wiffu waldischanas-teefu sawai augstai gaspaschai, Kattrihnei nowehleja, kas no tā laika Kreeweem par Keisereni palikke, un pats tanni paschā gaddā wehl, 34 gaddu wezzumā nomirre.

(Turplikam wairak.)

Teefas fluddinashanas.

Us pawehleschanu tahs Keiserikas Gohdibas, tā Patwaldineeka wiffas Kreewu Walsts 10. 10. 10., no Peenawas pagasta teefas wiffi tee, kam kaut kahdas prassichanas pee teem Krohna Dschuhlstes saimneekem Zeelshu Janna un Wahzeeschur Ansha buhtu, kas sliktas mahju waldischanas un leelu parradu dehl, no sawahm mahjahm islikti un par kurru mantu konkursis nospreests tappis, scheit tohy usfaukti, feschur neddeku starpā no appaschrahlitas deenas, pee schis pagasta teefas peeteiktees.

Peenawa 17tā Meija 1830. 3
(T. S. W.) ††† Tschabur Krich, peefehdetais.
(Nr. 191.) Joh. E. Szonn, pagasta teefas srihweris.

* * *

Us pawehleschanu tahs Keiserikas Gohdibas, tā Patwaldineeka wiffas Kreewu Walsts 10. 10. 10., tohy no Suhres pagasta teefas aizimati, tee, kam kahdas parradu prassichanas no tā Landsenes basnizfungamischas saimneeka Luschur Andreja un no tā Suhres saimneeka Baulu Krista, kurri sawas mahjas, trubkuma no inventariuma un magasihnes parradu dehl nodewuschu un par kurru mantahm konkursē noakta, buhtu, lai pee strahpes tahs muhschigas kluffuzeschanas un pee saudeschanas sawas teefas un melleschanas, lihds 21mu Juhni f. g. kas tas ween weenigais un isfehdsamā termihne par peeteifschanu buhs,

pee schihß pagasta teefas peeteizahß un tab fagaiba fo
fchi teefa pehz likkumeem spreedihß.

Euhres pagasta teefa 26tâ Alwrika 1830. I
(S. W.) ††† Jaunarraij Jndrik, pagasta wezzakais.
(Nr. 16.) Fr. Grücke, pagasta teefas ffrihweris.

Wiffi tee, kam kahdas taisnas parrabu praffifcha-
nas jeb makfaschanas pee ta lihdfschinniga Ostbach-
Freibergeß fainneeka Tohju Fahna buhtu, kursch fa-
was mahjas truhkuma dehl atdewis un par kurra
mantu konkursis noliktis tappis, tohp usäizinati, lihdf
16tu Fuhni mehnescha deemu f. g. ar tahm paschahm,
pee faubefchanas fawas taisnibas scheit peeteiktees.

Ostbach = Freibergeß pagasta teefa tanni 3schâ
Meija 1830. 2

(S. W.) ††† Bruzze Jnte, pagasta wezzakais.
H. F. Schoerner, pagasta teefas ffrihweris.

Wiffi tee, kam pee to masu mantu fa nomirruscha
Snehpeles dseebataja Karl Koch, kursch pee Leelas
Behrjes draudfi peederreja, kaut kahdas taisnas praf-
fifchanas irr, tohp us = un preekschâ aizinati, wif-
wehlahi lihdf 1rtu Fuhli f. g. kursch par to isflehsam
terminu noliktis, pee muhschigas kluffuzeeschanas, fâ
likkumi to pawehl, scheitan peeteiktees.

Snehpelé pagasta teefa rotâ Meija 1830. 2
(S. W.) Meschaluklu Uhdams, pagasta wezzakais.
P. J. Berg, pagasta teefas ffrihweris.

Zittas flubdinafchanas.

Tas pee maseem wahrteem un us Sattaßmuischas zeltu
tam ne femu nomirruscham pilßsehtas birgeram Friedrich
Hartmann peederrigs hijis namß un klahthuhdamas eh-
tas, ar lohku un faknu dahrsu, kas us daschadu pel-
nischanu leeti derrigs irr, par lehtu naudu un ka ar
tahni norunnafchanahm warr ar meeru buht, irr pah-
dohdams, woi arri papreeksch us renti teef isfohlihtß.
Klahtaku sinnu dohd Ludwig Hartmann Nihgâ, kur
winnu pee nohinu waldfichanas warr iswaizahß.

Zelgawâ rotâ Meija 1830. 2

La lipstu muischas (Klein Friedrichshof) uhdens-
fudmalla lihds ar to fudmallasfrohgu atkal no Fahneem
1830 us renti tohp isfohliti. Kam tihß to us renti
nemt, lai ar teefigu apgalwofchanu tanni 24tâ un
31mâ Meija un 7tâ Fuhni deenâ Brambergasmuischas
pagasta teefas sehdeschanasruhni fanahß un sawu soh-
lischanu sinnamu darra. 3

Ka es nu atkal tohs ihstus Wahzu iskaptus no wif-
fadahni surtehm no jauna esnu dabbutis un tohs par
wifsehtaku mafu pahrdohdu, to es scheit wisseem,
kas ar teem andele, sinnamu daru.

Zelgawâ 21mâ Meija 1830. 3

Joh. Heint. Schwollmann.

Naudas, labbibas un prezzu tirgus us plazzi. Nihgê tanni 19tâ Meija 1830.

	Sudraba nauda.	Rb. Rp.		Sudraba nauda.	Rb. Rp.
3 rubli 68½ Kap. papihru naudas geldeja	I	—	I pohds kannepu tappe makfahtß ar	I	—
5 — papihru naudas —	I	35	I — linnu labbakas surtes — —	I	75
I jauns dahlderis —	I	30	I — — flittakas surtes — —	I	25
I puhrs rudsu tappe makfahtß ar	I	—	I — tabaka — —	—	70
I — kweeschu — —	2	—	I — dselses — —	—	70
I — meeschu — —	—	75	I — fweesta — —	I	70
I — meeschu = putrainu — —	I	25	I muzza filku, preeschu muzza — —	6	50
I — ausu — —	—	60	I — — wihfschnu muzza — —	7	—
I — kweeschu = miltu — —	2	50	I — farkanas fahls — —	6	25
I — bihdeletu rudsu = miltu — —	I	40	I — rupjas leddainas fahls — —	5	—
I — rupju rudsu = miltu — —	I	—	I — rupjas baltas fahls — —	4	—
I — sirau — —	I	20	I — smalkas fahls — —	3	50
I — linnu = sehklas — —	2	—	50 graschi irr warra jeb papihres rublis un warra nauda stahw ar papihres naudu weenâ makfa.		
I — kannepu = sehklas — —	—	75			
I — kimmenu — —	I	25			

3 f t z u d r u c k e n e r l a u b t .

Im Namen der Civiloberverwaltung der Ostseeprovinzen: J. D. Braunschweig, Censor.

No. 242.